

ENERGETYKA SPOŁĘCZNA

CZYLI JAK WZIĄĆ WYTWARZANIE
ENERGII W SVOJE RĘCE

PRAKTYCZNY
PRZEWODNIK

ENERGETYKA SPOŁECZNA

CZYLI JAK WZIĄĆ WYTWARZANIE ENERGII W SWOJE RĘCE

PAŹDZIERNIK 2020

Organizacje, które opracowały niniejszą publikację współpracują w ramach Europejskiej Koalicji Energetyki Społecznej. Chcielibyśmy wyrazić podziękowania dla wszystkich członków Europejskiej Koalicji Energetyki Społecznej, którzy uczestniczyli w pracach nad tym przewodnikiem jako autorzy i redaktorzy.

Projekt ten jest częścią Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI) niemieckiego Federalnego Ministerstwa Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego.

Jeśli masz pytania lub uwagi odnośnie informacji zawartych:

Molly Walsh
Friends of the Earth Europe
molly.walsh@foeeurope.org
www.foeeurope.org

Myriam Castanié
REScoop.eu
myriam.castanie@rescoop.eu
www.rescoop.eu

Sara Giovannini
Energy Cities
sara.giovannini@energy-cities.eu
www.energy-cities.eu

Wszystkie treści objęte są prawami autorskimi organizacji Friends of the Earth Europe, REScoop.eu, Energy Cities (o ile nie zaznaczono inaczej). Friends of the Earth Europe z wdzięcznością przyjmuje pomoc finansową Komisji Europejskiej (program LIFE), fundacji minor, Europejskiej Fundacji Klimatycznej oraz Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI) niemieckiego Federalnego Ministerstwa Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego (BMU), które częściowo sfinansowały tę publikację. Za treść niniejszej publikacji odpowiedzialni są wyłącznie autorzy i nie może być ona traktowana jako odzwierciedlenie stanowiska kółogółowik z wyżej wymienionych fundatorów.

Supported by:

based on a decision of the German Bundestag

Projekt ten jest częścią Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI) niemieckiego Federalnego Ministerstwa Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego.

Zdjęcie na okładce: Członkowie spółdzielni instalują turbinę wiatrową. © Enercoop

SPIS TREŚCI

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA POTRZEBUJE CIEBIE	4	CZĘŚĆ 4 WYBÓR OBSZARU DZIAŁALNOŚCI	77
JAK CZYTAĆ TEN PRZEWODNIK?	6	ROZDZIAŁ 12 Wytwarzanie energii elektrycznej	78
CZĘŚĆ 1 REWOLUCJA ENERGETYCZNA: WSZYSTKO ZALEŻY OD NAS	7	ROZDZIAŁ 13 Dystrybucja	84
ROZDZIAŁ 0 Dekada zero: działajmy teraz!	8	ROZDZIAŁ 14 Dostarczanie	88
ROZDZIAŁ 1 Transformacja energetyczna jest w twoich rękach	10	ROZDZIAŁ 15 Oszczędzanie energii i walka z ubóstwem energetycznym	92
ROZDZIAŁ 2 Europejski system energetyczny znalazł się na rozdrożu	13	ROZDZIAŁ 16 Ciepłownictwo	96
ROZDZIAŁ 3 Zalety energetyki społecznej	19	ROZDZIAŁ 17 Elastyczność, autokonsumpcja i magazynowanie	100
CZĘŚĆ 2 RÓŻNE FORMY PROJEKTÓW ENERGETYKI SPOŁECZNEJ	27	ROZDZIAŁ 18 Transport i mobilność	104
ROZDZIAŁ 4 Energetyka społeczna: Idea	28	CZĘŚĆ 5 CHOOSING YOUR TECHNOLOGY	109
ROZDZIAŁ 5 Spółdzielnie energetyczne	31	ROZDZIAŁ 19 Wiatr	110
ROZDZIAŁ 6 Kluby, trusty i inne formy działalności	37	ROZDZIAŁ 20 Słońce	115
ROZDZIAŁ 7 Samorządy i władze lokalne: Idealny partner	43	ROZDZIAŁ 21 Woda	121
CZĘŚĆ 3 TWOJA GRUPA	55	ROZDZIAŁ 22 Biomasa	126
ROZDZIAŁ 8 Dobieranie zespołu	56	CZĘŚĆ 6 REALIZACJA	131
ROZDZIAŁ 9 Dynamika grupy	62	ROZDZIAŁ 23 Bariery i wyzwania: przygotuj się na nie	132
ROZDZIAŁ 10 Jak dbać o grupę	66	ROZDZIAŁ 24 Projekt i studium wykonalności	138
ROZDZIAŁ 11 Zwiększanie zasięgu	70	ROZDZIAŁ 25 Jak zdobyć finanse?	141
		ROZDZIAŁ 26 Dostęp do sieci elektroenergetycznej i umowy sprzedaży energii elektrycznej	148
		DALSZY ROZWÓJ	150
		ZASOBY WIEDZY	152
		GLOSARIUSZ	154

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA POTRZEBUJE CIEBIE

Witamy w przewodniku objaśniającym czym jest energetyka społeczna. Jest to poręczny przewodnik pełen wskazówek, praktycznych porad i zasobów, który umożliwi ci włączenie się na szczeblu lokalnym w ogólnoeuropejską społeczną rewolucję na rzecz energii odnawialnej.

Energetyka społeczna to klucz do dekarbonizacji gospodarki i niezwykle ważny element walki ze zmianami klimatu. Chodzi o coś więcej niż wiatraki i panele słoneczne.

Energetyka społeczna może pomóc stworzyć nową równowagę między lokalnymi gospodarkami a gospodarką światową. Może pomóc przezwyciężyć różnice w poziomie życia na obszarach miejskich i wiejskich, a także zasypać podziały między północą a południem, między bogatymi a biednymi — ponieważ umacnia lokalnych mieszkańców. Realizacja działań dotyczących energetyki

społecznej prowadzi do demokracji energetycznej, ponieważ wiąże się z obietnicą stworzenia gospodarki i społeczeństwa opartych na współpracy, a nie na współzawodnictwie, a swoim zasięgiem obejmuje całą naszą planetę.

Bez względu na to, czy czytelnikiem jest osoba ciekawa świata, grupa ludzi zaczynających przygodę z energią odnawialną, przedstawiciel władz lokalnych opracowujący plany, czy działająca już spółdzielnia energetyczna — ten przewodnik objaśniający zagadnienie krok po kroku jest przeznaczony dla każdego.

TEN PRZEWODNIK
JEST DLA

CIEBIE

ORGANIZACJE, KTÓRE OPRACOWAŁY TEN PRZEWODNIK

Publikację opracowały trzy organizacje, które współpracują na rzecz przyspieszenia rozwoju energetyki społecznej w Europie.

Friends of the Earth Europe

Friends of the Earth Europe to największa w Europie sieć oddolnych inicjatyw ekologicznych, skupiająca ponad 30 krajowych organizacji Friends of the Earth i tysiące grup lokalnych. Friends of the Earth Europe prowadzi kampanie na rzecz sprawiedliwości ekologicznej i rozwiązań sprzyjających budowaniu sprawiedliwych społecznie społeczeństw. Od 2013 działa na rzecz popularyzacji transformacji energetycznej wśród mieszkańców Europy.

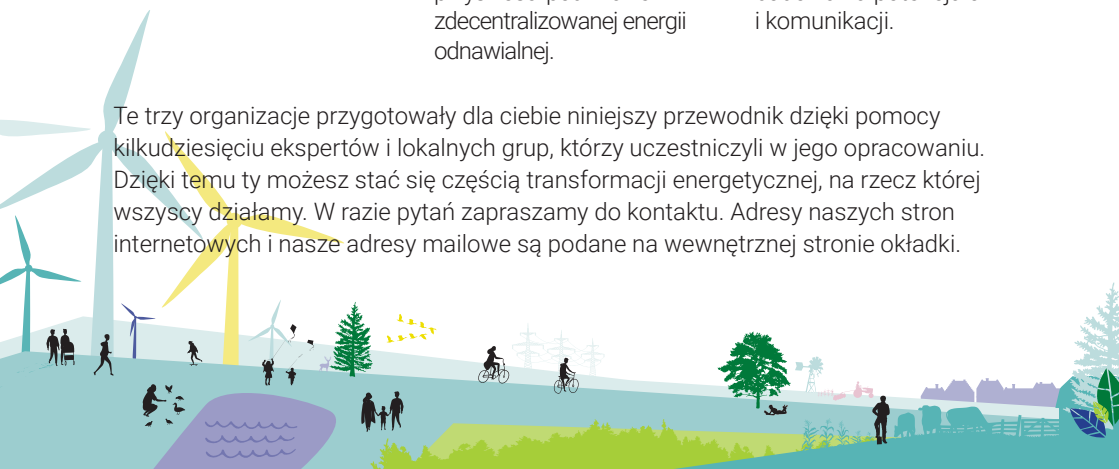
ENERGYCITIES

Energy Cities to sieć tysięcy samorządów lokalnych z 30 krajów. Organizacja Energy Cities jest przekonana, że transformacja energetyczna to coś więcej niż energia odnawialna czy nowoczesne technologie: chodzi w niej o mądre korzystanie z zasobów przy jednoczesnym zwiększaniu stopnia zaangażowania lokalnych mieszkańców i dobrostanu obywateli demokratycznej Europy. Organizacja domaga się radykalnej transformacji systemów i polityk energetycznych, umożliwienia obywatelom kształtowania przyszłości pod znakiem zdecentralizowanej energii odnawialnej.

RESCOOPEU

REScoop.eu to europejska federacja obywatelskich spółdzielni energetycznych reprezentująca ponad 1,5 tys. spółdzielni, do których należy milion osób. Organizacja powstała w 2013 roku i bazuje na sięgających kilkadziesiąt lat wstecz doświadczeniach związanych z działalnością społeczności energetycznych. Jej celem jest zapewnianie, by głos obywateli był słyszany na forum Unii Europejskiej oraz wspieranie społeczności energetycznych w zakresie wiedzy technicznej, budowania potencjału i komunikacji.

Te trzy organizacje przygotowały dla Ciebie niniejszy przewodnik dzięki pomocy kilkudziesięciu ekspertów i lokalnych grup, którzy uczestniczyli w jego opracowaniu. Dzięki temu Ty możesz stać się częścią transformacji energetycznej, na rzecz której wszyscy działamy. W razie pytań zapraszamy do kontaktu. Adresy naszych stron internetowych i nasze adresy mailowe są podane na wewnętrznej stronie okładki.

JAK CZYTAĆ TEN PRZEWODNIK?

6 |

Mamy nadzieję, że ten przewodnik będzie dla Ciebie inspiracją i pomocą w zrozumieniu poszczególnych etapów tworzenia własnych projektów dotyczących energetyki społecznej.

Chociaż w przewodniku nie da się poruszyć wszystkich aspektów tworzenia projektu dotyczącego energetyki społecznej, zawarliśmy w nim możliwie jak najwięcej informacji i praktycznych porad, które ułatwią Ci poruszanie się w tej dziedzinie. Podaliśmy też użyteczne linki do bardziej rozległych zasobów. Nasz przewodnik z założenia ma być maksymalnie przydatny dla mieszkańców i społeczności w całej Europie (a może też poza nią), a jednocześnie ma dostarczać konkretnych odpowiedzi na pytania dotyczące różnych krajów Europy.

Mamy nadzieję, że przewodnik będzie cennym drogowskazem w podróż, której celem jest walka z kryzysem klimatycznym i odzyskanie wpływu na wytwarzanie energii.

Kiedy nadejdzie właściwa chwila, pomysły się wykrystalizują i zbierze się grupa odpowiednich osób, przewodnik będzie na Ciebie czekał. Możesz po niego sięgać wielokrotnie. **Im szybciej zaczniesz działać, tym lepiej!**

REWOLUCJA ENERGETYCZNA: WSZYSTKO ZALEŻY OD NAS

ROZDZIAŁ 0	DEKADA ZERO: DZIAŁAJMY TERAZ!	8
ROZDZIAŁ 1	TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA JEST W TWOICH RĘKACH	10
ROZDZIAŁ 2	EUROPEJSKI SYSTEM ENERGETYCZNY ZNALAZŁ SIĘ NA ROZDROŻU	13
ROZDZIAŁ 3	ZALETY ENERGETYKI SPOŁECZNEJ	19

Farma wiatrowa, Włochy.
© italianestro/Shutterstock

DEKADA ZERO: DZIAŁAJMY TERAZ! ROZDZIAŁ 0

8

Stajemy w obliczu kilku kryzysów jednocześnie. Dotyczą one kwestii takich jak klimat i nasze zdrowie, gospodarka, społeczeństwo i demokracja. Wydaje się, że są ze sobą wzajemnie powiązane. W całej Europie społeczności już zaczynają odczuwać pierwsze skutki zmian klimatu, takie jak susze, nieurodzaj, powodzie czy niekontrolowane pożary. Zjawiska te są szczególnie nasilone w krajach Globalnego Południa, które są najslabiej przygotowane do ich zwalczania – na skutek ekstremalnych zjawisk pogodowych coraz więcej ludzi musi uciekać z dotychczasowych miejsc zamieszkania.

Niesprawiedliwość klimatyczna ma właśnie takie oblicze: ci, którzy w najmniejszym stopniu przyczynili się do globalnego ocieplenia, są narażeni na jego najpoważniejsze skutki, przy czym na całym świecie zmarginalizowane społeczności ponoszą największe ryzyko. Raporty naukowe brzmią z roku na rok coraz bardziej alarmistycznie, a czas ucieka. Ze względu na historyczną odpowiedzialność Europy za spowodowanie tego kryzysu naszym obowiązkiem jest objąć przywództwo w jego zwalczaniu.

Świat potrzebuje szybkiego odejścia od wszystkich paliw kopalnych i zmiany modelu gospodarki z wydobywczego na regeneratywny stosowany przez całe społeczeństwo.

Wiąże się to ze stworzeniem nowego, sprawiedliwego systemu energetycznego, który jest w 100% oparty na energii odnawialnej, ma demokratyczną strukturę własności i nie naraża dobrostanu przyszłych pokoleń na niebezpieczeństwo.

Święto energetyki społecznej w Westmill Wind Co-op.
© Community Power

DEKADA ZERO: DZIAŁAJMY TERAZ!

ROZDZIAŁ 0

Często wydaje się, że kryzys klimatyczny wynika z braku wspólnoty i demokracji. Korporacje zarządzają systemem energetycznym dla zysku i zazwyczaj nie dopuszczają obywateli do głosu. Kultura indywidualizmu i współzawodnictwa spowodowała erozję wspólnot. Wiele osób odczuwa rozczarowanie obecnym systemem i ma poczucie oderwania od niego. Jest to zrozumiałe. Jednak w czasie pandemii COVID-19 byliśmy też świadkami spontanicznych odruchów pomocy i chęci do współpracy. Energia będąca własnością społeczności to jedno z praktycznych rozwiązań ułatwiających wyjście z nakładających się na siebie kryzysów. Dzięki oddaniu spraw dotyczących energii ludziom i społecznościom, możemy wspólnie zmierzyć się z wyzwaniami zmian klimatycznych i społecznych.

Energetyka społeczna może się przyczynić do rewitalizacji lokalnej gospodarki, ponieważ wiąże się z tworzeniem miejsc pracy, obniżeniem rachunków za energię elektryczną i oszczędnościami na szczeblu społeczności. Oznacza też wzmocnienie społeczności i zmniejszenie ubóstwa energetycznego oraz sprzyja redukcji zużycia energii — a to z kolei działa na rzecz zmniejszenia oporu lokalnych społeczności wobec nowych projektów energii odnawialnej.

Katastrofie klimatycznej wciąż można zapobiec. Ludzie biorą sprawy w swoje ręce i tworzą nowy system energetyczny na rzecz nas wszystkich. **Lepszy świat jest tuż za rogiem. Ty i twoja społeczność możecie przyłączyć się do jego budowania!**

Narzędzie do nauki online, które pomoże zrozumieć złożoność zmian klimatycznych i konieczność przyjęcia zasady sprawiedliwości klimatycznej.

IPCC: opowieść o trzech potencjalnie jeszcze cieplejszych światach.

50 źródeł na temat sprawiedliwości klimatycznej. Materiały opracowane dla Religijnego Towarzystwa Przyjaciół (kwaków).

Ruchy społeczne, organizacje pozarządowe zajmujące się ekologią i rozwojem, związki zawodowe, związki wyznaniowe i inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego wspólnie oceniające zobowiązania klimatyczne Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA JEST W TWOICH RĘKACH ROZDZIAŁ 1

Jeśli czujesz się przytłoczony kryzysem klimatycznym, nie jesteś sam. Często trudno się zdecydować, od czego zacząć. Wydaje się, że działania takie jak petycje czy demonstracje są niewspółmierne do skali kryzysu, a domaganie się działań od przywódców politycznych też nie jest dobrym pomysłem, kiedy chcesz przyczynić się do zmian samodzielnie.

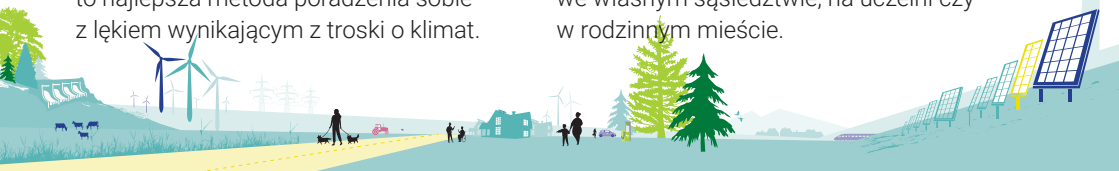
Potrzebujemy daleko idących zmian w systemie energetycznym. Musimy przestać spalać paliwa kopalne, które szkodzą naszemu klimatowi, a także stworzyć zdecentralizowany system, który w 100% przestawi się na energię odnawialną. Aby takie przejście było możliwe, musimy też znacząco zmniejszyć swoje zużycie energii.

W tym przewodniku znajdziesz narzędzia, które pomogą ci w kwestiach praktycznych i w podjęciu działań. Wykonanie kilku praktycznych kroków w celu zainicjowania projektów i przyczynienia się do zmiany wraz z innymi członkami twojej społeczności to najlepsza metoda poradzenia sobie z lękiem wynikającym z troski o klimat.

Ty i twoja społeczność nie będziecie w tych działaniach sami. Miliony ludzi w całej Europie zwiększają swoje zaangażowanie, prowadzą własną produkcję rolną, ponownie wykorzystują i przetwarzają używane już produkty, tworzą społeczności wymiany, wyrażają sprzeciw wobec projektów dotyczących paliw kopalnych i prowadzą ośrodki, w których skupia się życie społeczności. Inicjatywy dotyczące energetyki społecznej mają wyjątkowy potencjał wspierania walki ze zmianami klimatu.

A więc wszystkie ręce na pokład, tak aby możliwa była transformacja obecnego systemu energetycznego. Musimy się zająć nie tylko energią elektryczną, ale też utworzyć własne społeczne projekty dotyczące ciepłownictwa i transportu, których wiele już istnieje.

Domaganie się działań od polityków jest ważne, ale możemy też brać sprawy w swoje ręce. Już teraz możesz zacząć budować system energetyczny przyszłości we własnym sąsiedztwie, na uczelni czy w rodzinnym mieście.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA JEST W TWOICH RĘKACH

ROZDZIAŁ 1

CZY WIEDZIAŁEŚ?

NIEMIECKA „ENERGIEWENDE”

W Niemczech transformację energetyczną czy też „zwrót” energetyczny określa się mianem Energiewende.

W skali świata Niemcy są jednym z krajów o największym udziale odnawialnych źródeł energii w energetyce, co wynika w dużej mierze z zaangażowania aktywistów i ich społeczności w działania na rzecz tej rewolucji.

- 42,9% energii elektrycznej wyprodukowanej w Niemczech w III kwartale 2019 roku pochodziło ze źródeł odnawialnych, podczas gdy w 2016 roku odsetek ten wyniósł 31,6%.
- 42% energii elektrycznej wyprodukowanej w 2016 roku w Niemczech ze źródeł odnawialnych wytworzono w ramach projektów realizowanych przez obywateli lub przy znaczącym udziale społecznym.

Zaangażowanie się w inicjatywę energetyki społecznej może nie zawsze jest proste, ale stwarza możliwość wprowadzenia zmian w społeczności, odbicia wpływu na wytwarzanie energii z rąk wielkich korporacji ztruwających

środowisko, a także rozpoczęcia lokalnej transformacji energetycznej. Poznasz sąsiadów i doświadczysz nowego poczucia wspólnoty i zakorzenienia w społeczności.

Bycie częścią grupy i współpraca na rzecz pokonywania wyzwań przynosi satysfakcję i poczucie sprawczości.

Poznasz nowe sposoby rozmawiania o zmianach klimatu i innych ważnych dla świata zagadnieniach, które dotyczą także twojej społeczności. Takie rozmowy będą się odbywać w pobliżu twojego miejsca zamieszkania, szkoły, w twoim sąsiedztwie lub mieście.

Ten przewodnik to zachęta do działania. To zaproszenie do włączenia się w aktywność na szczeblu lokalnym i stania się częścią coraz liczniejszej grupy ludzi chcących odzyskać wpływ na wytwarzanie energii. Taka aktywność będzie pomostem między tobą i twoją społecznością a dziesiątkami lat lokalnych działań na rzecz energii. Pierwsze społeczności zaczęły realizować projekty energii odnawialnej w latach 70. XX wieku w Danii.

Dołącz do grupy, która odegra ważną rolę w wielkim projekcie, jakim jest transformacja energetyczna, albo stwórz taką grupę. Droga do celu będzie wyboista i kręta, ale nie będziesz sam.

Dasz radę!
Przyłącz się do rewolucji energetycznej.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA JEST W TWOICH RĘKACH

ROZDZIAŁ 1

DZIESIĘĆ POWODÓW, DLA KTÓRYCH WARTO STWORZYĆ PROJEKT DOTYCZĄCY ENERGETYKI SPOŁECZNEJ LUB DO NIEGO DOŁĄCZYĆ

1. Będziesz uczestniczyć w budowaniu systemu, który przyczyni się do powstrzymania kryzysu klimatycznego.
2. Do społecznych projektów energii odnawialnej przekierowywane są środki dotychczas wspierające system oparty na paliwach kopalnych.
3. Projekty przyczyniają się do zmniejszenia ubóstwa energetycznego w twojej okolicy.
4. Poznasz sąsiadów i wesprzesz umacnianie swojej społeczności.
5. Będziesz produkować własną energię odnawialną.
6. Włączysz się w edukowanie społeczeństwa na temat energii, klimatu i demokracji.
7. Dzięki projektom więcej środków finansowych zostanie w twojej społeczności.
8. Pokażesz innym społecznościom, jakie inicjatywy są możliwe.
9. Projekt przyczyni się do budowania bardziej lokalnej i bardziej obiegowej gospodarki.
10. Będziesz uczestniczyć w tworzeniu takiego świata, na jakim chcesz żyć.

12 |

[The Energy Transition to Energy Democracy – inicjatywa REScoop.eu.](#)

[Power to the People – publikacja organizacji Trade unions for energy democracy na temat demokratyzacji wytwarzania energii elektrycznej.](#)

[Energy-democracy.net łączy grupy z różnych stron świata na rzecz wspólnej walki o demokratyczną energię. Jest to otwarta platforma wiedzy stworzona przez międzynarodowy sojusz na rzecz demokratycznej energii.](#)

EUROPEJSKI SYSTEM ENERGETYCZNY ZNALAZŁ SIĘ NA ROZDROŻU ROZDZIAŁ 2

13

W 2020 roku większość zużywanej przez nas energii nadal pochodziła z zatruwających środowisko paliw kopalnych. Aż 82% energii zużywanej w Unii Europejskiej to energia wytwarzana z paliw kopalnych i w elektrowniach jądrowych. Kolejny problem polega na tym, że większość systemu energetycznego znajduje się pod kontrolą dużych spółek, które są nastawione na zysk.

Europejski system energetyczny znalazł się na rozdrożu. Dotychczasowy system oparty na nadprodukcji, energii zatruwającej środowisko i dużych przedsiębiorstwach czerpiących z tego systemu zyski zaczyna się zmieniać. Powstaje nowy system oparty na odnawialnych źródłach energii. W dużej mierze jest on zdecentralizowany, elastyczny i jest własnością społeczności i obywateli. System ten budują ludzie tacy jak ty, którzy chcą zmienić świat na lepsze.

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA: GŁÓWNE POLE WALKI

Duże przedsiębiorstwa energetyczne są problemem dla klimatu i naszych społeczności, ponieważ skupiają w sobie ogromną władzę polityczną i ekonomiczną. Firmy te oraz ich spółki zależne są często właścicielami sieci elektroenergetycznych, co upoważnia je do decydowania, kto może mieć dostęp do tej energetycznej autostrady. Na przykład we Francji firma Electricité de France (EDF) i jej spółki zależne Enedis i RTE są wyłącznymi operatorami większości krajowych systemów przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, co uniemożliwia małym i społecznym inicjatywom dystrybucję wyprodukowanej przez siebie energii poprzez te sieci. W ten sposób obecny system staje się dla nich niedostępny.

EUROPEJSKI SYSTEM ENERGETYCZNY ZNALAZŁ SIĘ NA ROZDROŻU

ROZDZIAŁ 2

RYWALIZACJA DWÓCH SYSTEMÓW O SPRAWOWANIE KONTROLI

14 | Stary system oparty na paliwach kopalnych i będący własnością korporacji współistnieje dziś z nowym, demokratycznym systemem energii odnawialnej – i ten stary system zwalcza ten nowy. Duże spółki energetyczne, które wciąż kontrolują większość naszych systemów energetycznych robią, co mogą, by zachować swoją pozycję, m.in. publicznie atakują społeczne inicjatywy energetyki odnawialnej.

Ich plan po części polega na rozpowszechnianiu niekorzystnych opinii, np. że projekty energetyki społecznej służą wąskiemu gronu uprzywilejowanych odbiorców. Z przykładów przedstawionych w tym przewodniku dowiesz się, że tak nie jest. Wręcz przeciwnie – często motywacją uczestników takich projektów jest chęć wsparcia lokalnej społeczności lub sprzeciw wobec zanieczyszczania środowiska podczas wytwarzania energii. W przewodniku przedstawiono też projekty energetyki społecznej, których celem jest nabycie własności sieci elektroenergetycznej i eksploataowanie jej z pożytkiem dla wszystkich. Tak się stało w Schönau, o czym opowiada studium przypadku przedstawione w rozdziale 13.

Musimy przyspieszyć transformację ku energii odnawialnej i zbudować nowy system energetyczny tak szybko, jak to możliwe. To może być zadanie dla ciebie i twojej społeczności!

W Europie istnieje ogromny potencjał energetyki społecznej: w niedawnym badaniu stwierdzono, że do 2050 roku połowa obywateli Unii Europejskiej – w tym społeczności lokalne, szkoły i szpitale – mogłaby produkować własną energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, która pokryłaby 45% zapotrzebowania Unii Europejskiej na energię.

NOWE REGULACJE UNIJNE MOGŁYBY ZMIENIĆ ZASADY GRY

Nowe ustawodawstwo energetyczne przyjęte na szczelbu Unii Europejskiej w 2019 roku powinno pomóc w rozwoju energetyki społecznej i realizacji związanych z nią projektów w całej Europie. Europejskie społeczności energetyczne uzyskały nowe prawa, które powinny zapewnić im możliwość uczestnictwa w transformacji energetycznej. Po raz pierwszy w unijnej legislacji znalazły się zapisy potwierdzające ich rolę i nadające im nowe prawa do wytwarzania, używania, sprzedawania i przechowywania energii odnawialnej.

Jest to niezwykle ważne w kontekście promowania realizowanych przez obywateli projektów energii odnawialnej i zachęcania rządów do ich wspierania.

Wspomniane prawa dotyczące energetyki społecznej są zapisane w unijnym pakiecie czystej energii przyjętym w 2019 roku.

Określa on także następujące cele do osiągnięcia w 2030 roku:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych o 40% w porównaniu z rokiem 1990;
- 32% udział odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym Unii Europejskiej;
- poprawa efektywności energetycznej o 32,5% w porównaniu z rokiem 2007.

Rozwój wydarzeń postępuje jednak na tyle szybko, że już po ukończeniu pisanego przewodnika, dnia 11 grudnia 2020 r., Rada Europejska zdecydowała o podniesieniu celu redukcji emisji gazów cieplarnianych w UE w roku 2030 do „co najmniej 55%”, zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

NOWE PRAWA DLA SPOŁECZNOŚCI

1) OBYWATELE I SPOŁECZNOŚCI ZOSTALI UZNANI ZA UCZESTNIKÓW SYSTEMU ENERGETYCZNEGO

Przyjęta w 2019 roku unijna dyrektywa w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zawiera nowe definicje określające, w jaki sposób obywatele mogą się angażować w projekty społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej (RECS). Obywatele, władze lokalne oraz małe i średnie firmy mogą powoływać podmioty prawne w celu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Społeczności te zostały uznane za podmioty odgrywające istotną rolę w systemie energetycznym i muszą być wspierane przez rządy państw członkowskich UE.

W ramach działań społeczności energetycznych obywatele mogą generować zasoby finansowe poprzez tworzenie specjalnych funduszy celowych, których środki są dystrybuowane lokalnie na potrzeby świadczenia usług lub pokrycia lokalnego zapotrzebowania.

EUROPEJSKI SYSTEM ENERGETYCZNY ZNALAZŁ SIĘ NA ROZDROŻU

ROZDZIAŁ 2

2) OBYWATELE UZYSKALI PRAWO DO WYTWARZANIA, PRZECHOWYWANIA, UŻYTKOWANIA I SPRZEDAŻY WŁASNEJ ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

16 | Po raz pierwszy w historii w prawie unijnym uznano, że jako obywatel masz prawo do inwestowania w system energetyczny. Jeśli stwierdzisz istnienie przeszkód prawnych uniemożliwiających ci wytwarzanie, przechowywanie, sprzedaż lub posiadanie własnej energii odnawialnej, obowiązkiem rządu twojego kraju jest zapewnienie, by te działania stały się dla ciebie dostępne.

3) RZĄD TWOJEGO KRAJU MUSI STWORZYĆ SPRZYJAJĄCE RAMY PRAWNE ZAPEWNIAJĄCE OBYWATELOM WSPARCIE

Każde państwo członkowskie UE ma obowiązek zapewnienia energetyce społecznej wsparcia ze strony systemu prawnego.

Sprzyjające ramy prawne mogłyby np. obejmować utworzenie mechanizmów wsparcia w zdobywaniu funduszy na projekty lub powołanie agencji zapewniającej porady i wsparcie, której zadaniem byłoby też opracowanie zasad dostępu do sieci elektroenergetycznej.

4) RZĄD TWOJEGO KRAJU MUSI UPROŚCIĆ PROCEDURY ADMINISTRACYJNE DLA PROJEKTÓW OBYWATELSKICH I SPOŁECZNYCH

Jedną z trudności związanych z tworzeniem projektów energetyki społecznej jest złożoność procedur administracyjnych. Dobrze jest się przygotować na mnóstwo papierkowej roboty, np. podczas sporządzania projektu budowlanego czy składania wniosków o dofinansowanie. Obecnie jednak, dzięki legislacji przyjętej na szczeblu unijnym, obowiązkiem rządu jest uproszczenie procedur administracyjnych dotyczących projektów obywatelskich i społecznych.

5) RZĄD TWOJEGO KRAJU MUSI DOKONAĆ OCENY BARIER I POTENCJAŁU ENERGETYKI SPOŁECZNEJ

Rząd ma również obowiązek przeprowadzenia oceny barier i potencjału funkcjonowania społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej w twoim kraju. Określonym w prawie terminem dokonania takiej oceny jest lato 2021 roku, jednak niektóre rządy już wcześniej rozpoczęły te działania. Dowiedz się, czy wnioski z takiej oceny ogłoszono już w twoim kraju! Będzie to dobre źródło informacji o problemach, jakie możesz napotkać.

WSCHÓD I ZACHÓD, RÓŻNE SPOJRZENIA

Wspomniane prawa przyznane społecznościom energetycznym będą szczególnie przydatne we wspieraniu rozwoju ruchu demokracji energetycznej w Europie Środkowo-Wschodniej. Jest tak ponieważ idea posiadania energii na własność nie jest niczym nowym w krajach zachodnich, np. w Niemczech czy Danii, natomiast w wielu krajach wschodnioeuropejskich dopiero się rozwija. Niektóre z problemów wynikają ze zrozumiałego sceptycyzmu wobec spółdzielni, co wiąże się z faktem, że w epoce komunizmu idea spółdzielczości została wypaczona. Jeżeli w swoim kraju dostrzeżasz ten problem, nie skupiaj się na formie organizacyjnej swojego projektu, ale raczej na jego działaniach i wynikających z nich korzyściach dla społeczeństwa.

W przewodniku opisaliśmy kilka historii zakończonych sukcesem pochodzących z Europy Wschodniej, jednak w tym regionie nie ma jeszcze tylu sukcesów, iloma chcielibyśmy się podzielić i dlatego w większości przytaczamy historie, które wydarzyły się na Zachodzie. Dokładamy wszelkich starań, żeby to się zmieniło i mamy nadzieję, że do nas dołączysz!

JAK ZAANGAŻOWAĆ SIĘ POLITYCZNIE?

Większość porad zawartych w tym przewodniku ma na celu inicjowanie zmian poprzez budowanie nowego systemu, na który wszyscy czekamy. Czasem może być potrzebne zachęcenie lokalnej grupy do zaangażowania politycznego czy domagania się zmian na szczeblu politycznym. W momencie pisania tego przewodnika trwa transpozycja prawa unijnego do prawa krajowego państw członkowskich, która czasem przebiega powoli i nieodpowiednio. Aby uzyskać najświeższe informacje w tej sprawie, wejdź na stronę www.wiecejnizenergia.pl. Informacje w języku angielskim znajdziesz również na stronach organizacji REScoop oraz Friends of the Earth.

Ważne, żeby rząd twojego kraju dostrzegł społeczności domagające się prawa do uczestnictwa w systemie energetycznym. Możesz na przykład napisać pismo do właściwego ministra lub do władz lokalnych, w którym wyjaśnisz, że twoja grupa chce się stać elementem transformacji energetycznej. Poinformuj też, że oczekujesz pełnej transpozycji Dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych do prawa krajowego, co zapewni wsparcie twojemu projektowi.

Dyrektywa w sprawie energii odnawialnej przyznaje ci prawa, domagaj się ich egzekwowania!

EUROPEJSKI SYSTEM ENERGETYCZNY ZNALAZŁ SIĘ NA ROZDROŻU

ROZDZIAŁ 2

The Energy Atlas – informacje i dane liczbowe o energii odnawialnej w Europie.

Dokument Vision Statement zawiera postulaty dotyczące przyszłego systemu energetycznego dla Europy, który powinien być zrównoważony, bezemisyjny, sprawiedliwy społecznie, oparty na własności publicznej i nadzorowany przez lokalne społeczności i obywateli.

Ta publikacja jest przewodnikiem skierowanym do krajowych decydentów stojących przed zadaniem przeniesienia niektórych aspektów pakietu czystej energii do prawa krajowego.

Ta broszura wyjaśnia, w jaki sposób można wykorzystać unijne prawo dotyczące energii odnawialnej w budowaniu europejskich społeczności energetycznych promujących odejście od paliw kopalnych.

ZALETY ENERGETYKI SPOŁECZNEJ

ROZDZIAŁ 3

W tym rozdziale znajdziesz omówienie licznych zalet energetyki społecznej oraz przykłady szerszych korzyści dla systemu energetycznego wynikających z realizacji projektów w tym zakresie.

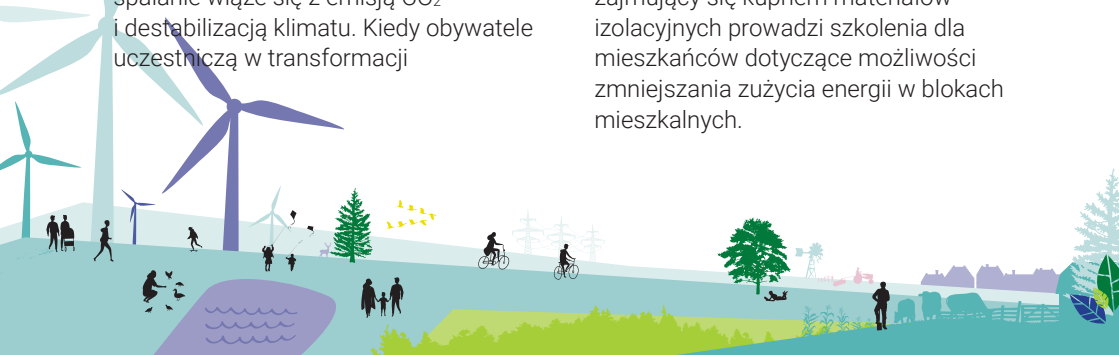
1. ODEJŚCIE OD PALIW KOPALNYCH

Społeczne projekty energii odnawialnej przyczyniają się do znaczącego ograniczenia emisji dwutlenku węgla, ponieważ zastępują paliwa kopalne odnawialnymi źródłami energii. Do 2050 roku co drugi obywatel Unii Europejskiej będzie mógł produkować własną energię elektryczną, która pokryje 45% zapotrzebowania UE na energię. Będzie to oznaczało ogromną zmianę i odejście od nieekologicznych paliw kopalnych, których spalanie wiąże się z emisją CO₂ i destabilizacją klimatu. Kiedy obywatele uczestniczą w transformacji

energetycznej, rośnie poparcie społeczne dla odnawialnych źródeł energii, przez co transformacja może przebiegać szybciej.

2. ZMNIEJSZENIE ZUŻYCIA ENERGII

Celem wielu projektów dotyczących energetyki społecznej jest zmniejszenie ilości zużywanej przez nas energii i popularyzacja przekonania, że musimy ograniczyć zużycie energii, aby umożliwić przejście na energię odnawialną. Członkowie zespołów realizujących projekty energetyki społecznej są zachęceni do ograniczania ilości używanej energii, czemu towarzyszą programy promujące świadomość ekologiczną i inwestycje w oszczędności energetyczne. Na przykład w Brnie w Czechach klub zajmujący się kupnem materiałów izolacyjnych prowadzi szkolenia dla mieszkańców dotyczące możliwości zmniejszania zużycia energii w blokach mieszkalnych.

ZALETY ENERGETYKI SPOŁECZNEJ

ROZDZIAŁ 3

3. INWESTYCJE W CZYSTĄ ENERGIĘ

Przejsie do czystych i bezpiecznych metod wytwarzania energii będzie wymagało potężnych inwestycji. Mimo że inwestycje te są opłacalne, na stworzenie projektu energetycznego potrzeba znaczącego kapitału.

Miliony obywateli Europy posiada zdeponowane w bankach oszczędności, które w niebezpośredni sposób przyczyniają się do pogłębienia kryzysu klimatycznego, ponieważ banki i fundusze emerytalne inwestują w „brudne” projekty energetyczne. Angażowanie społeczności w transformację energetyczną może prowadzić do przekierowania tych środków do inwestycji w rozwiązania na rzecz klimatu i gospodarki lokalnej. Umożliwienie społecznościom korzystania z programów inwestycyjnych jest jednym z ważnych sposobów pozyskiwania funduszy na projekt i angażowania mieszkańców w jego realizację.

W niniejszym przewodniku kwestie finansowe są omówione jako jedno z wyzwań, ponieważ zdobycie pieniędzy na projekt może być trudne. Jednak kiedy twoja społeczność pokona tę początkową trudność, środki zdobyte na projekt przyczynią się do dalszego rozwoju transformacji energetycznej. Na przykład w Niemczech słynną transformację znaną jako Energiewende zapoczątkowały głównie inwestycje realizowane przez rolników, społeczności i obywateli.

4. ZDOBYCIE POPARCIA SPOŁECZNEGO DLA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Opór lokalnych mieszkańców wobec projektów energetycznych może stanowić poważną barierę na drodze do upowszechniania odnawialnych źródeł energii. Czasem nie jest trudno zrozumieć powody takiej postawy: w zbyt wielu przypadkach projekty prowadzone na szeroką skalę były narzucane lokalnym społecznościom, a okoliczni mieszkańcy mieli niewielką szansę na wniesienie swojego wkładu w inicjatywę na etapie planowania, wyrażenie opinii czy udział w projekcie. Jednak kiedy lokalni mieszkańcy są zaangażowani w projekt, albo – jeszcze lepiej – sami go realizują jako własną inicjatywę, poziom akceptacji i wsparcia rośnie zdecydowanie.

Badania wykazały wyższy poziom zaufania obywateli do projektów energetyki społecznej. W Danii poparcie społeczne dla energii odnawialnej znacząco wzrosło po tym, jak nastąpił rozwój spółdzielni zajmujących się pozyskiwaniem energii z wiatru, a władze zobowiązały operatorów turbin wiatrowych do sprzedaży części udziałów w inwestycjach lokalnym mieszkańcom.

Kiedy obywatele są zaangażowani w projekt, znacznie częściej doceniają jego zalety i akceptują niedogodności. Mają również możliwość uczestniczenia w łagodzeniu negatywnych aspektów projektu, np. poprzez udział w drobiazgowych analizach dotyczących wyboru miejsca posadowienia wiatraków w ich okolicy.

Poparcie społeczne dla odnawialnych źródeł energii wiąże się z ogólnym poziomem świadomości ekologicznej. Im więcej ludzie wiedzą na temat energii, tym chętniej popierają technologie pozyskiwania energii odnawialnej. Przejście do czystego i bezpiecznego systemu energetycznego jest możliwe wtedy, gdy poprzez swoje zaangażowanie ludzie stają się częścią takich inicjatyw.

5. WALKA Z UBÓSTWEM ENERGETYCZNYM

W ramach wielu społecznych projektów energetycznych ich uczestnicy otrzymują ryczałt energii elektrycznej za niewielką cenę. W Wielkiej Brytanii wiele osób mających problemy z opłacaniem rachunków za energię było zmuszonych do korzystania z droższych taryf typu „pay-as-you go”. Dzięki społecznemu projektowi Brixton Solar lokalni mieszkańcy mogli zamiast tego korzystać z określonej ilości darmowej energii elektrycznej wytworzonej za pomocą paneli słonecznych zamontowanych na dachach ich domów. W ramach projektu organizowano także warsztaty z zakresu zapobiegania stratom energii w mieszkaniu, podczas których uczestnicy poznawali sposoby zmniejszania zużycia energii elektrycznej i obniżania rachunków za nią.

Kiedy społeczności są właścicielami urządzeń służących do wytwarzania energii, z której następnie korzystają, mają większą kontrolę nad kosztami, nie mają tendencji do pobierania nadmiernych opłat za energię i narzucania wysokich cen, jak to robią duże spółki energetyczne. Zob.

więcej na temat projektów Brixton Solar i Repowering London w ramach obok.

6. WSPIERANIE LOKALNEJ GOSPODARKI

Projekty energetyki społecznej generują 2–8 razy więcej dochodu dla lokalnej gospodarki niż projekty realizowane przez podmioty zewnętrzne (co wykazano w przypadku projektów energetyki słonecznej i wiatrowej).

Projekty te wiążą się z tworzeniem miejsc pracy i mogą się przyczyniać do budowania lokalnych rynków energii, na których konsumenci mają możliwość kupowania energii po stabilnych i uczciwych cenach.

Dzięki tym projektom rośnie w Europie poziom innowacji. Ponieważ projekty mają charakter lokalny, realizujące je społeczności mogą przyczyniać się do rozwoju europejskiego przemysłu fotowoltaicznego, ponieważ chętniej wspierają lokalnego lub regionalnego producenta paneli słonecznych działającego według wysokich standardów społecznych i środowiskowych.

Uczestnicy projektu Brixton Energy Solar 2, Repowering Project..
 © Repowering London

HISTORIA Z SUKCESEM

REPOWERING LONDON | WLK. BRYTANIA

Repowering London to organizacja non-profit założona w 2013 roku przez Afsheen Rashid i Agamemnona Otero. Organizacja początkowo była grupą wolontariuszy, a jej działalność polega na prowadzeniu projektów energetyki społecznej w budynkach komunalnych; pierwsze pięć projektów realizowanych było na osiedlach socjalnych w Londynie. Celem organizacji Repowering London jest zapewnienie, by wpływ na wytwarzanie energii w mieście mieli londyńczycy, a nie wielkie korporacje. Repowering London wspiera społeczności w opracowywaniu projektów energetycznych przewidujących wytwarzanie energii odnawialnej na potrzeby mieszkańców i z myślą o lepszej przyszłości dla całych społeczności.

Repowering London dostrzega znaczenie wspierania spółdzielni, w których członkowie społeczności mają możliwość decydowania o sposobach realizacji własnych projektów. Demokratyczny model współpracy ma ogromne znaczenie w kontekście powodzenia projektów energetyki społecznej, ponieważ wzmacnia społeczność i stanowi przykład funkcjonowania demokracji. Lokalni mieszkańcy mogą stać się członkami spółdzielni, wpłacając 1 funt miesięcznie, a to z kolei daje im prawo głosu i współdecydowania o działaniach spółdzielni. Taki przebieg procesów decyzyjnych sprzyja zdrowej współpracy między społecznościami, władzami i sektorem publicznym.

Uczestnicy projektu
Brixton Energy Solar 2,
Repowering Project.
© Repowering London

Zasada członkostwa w spółdzielni za opłatą 1 funta jest jednocześnie wyrazem otwartego dostępu do struktur i inicjatyw organizacji Repowering London. Organizacja instaluje panele słoneczne na budynkach będących własnością publiczną i działa zgodnie z założeniem, że każdy mieszkaniec dzielnicy powinien móc współdecydować o sposobach realizacji projektów bez konieczności inwestowania w nie setek funtów. W organizacji przyjęto system, zgodnie z którym każdy członek spółdzielni ma jeden głos, co oznacza, że wszyscy członkowie mają taką samą możliwość kandydowania na stanowiska w zarządzie, zadawania pytań i decydowania o sposobach wydawania środków należących do społeczności (poprzez głosowanie na dorocznym walnym zgromadzeniu lub objęcie funkcji w zarządzie). Środki zgromadzone w funduszu społecznościowym są wydawane na wsparcie projektów realizowanych w danej dzielnicy, co umożliwi społecznościom proponowanie własnych rozwiązań pojawiających się problemów i otrzymanie wsparcia na ich wdrożenie.

Organizacja Repowering London jest dumna ze swoich działań sprzyjających budowaniu kolektywu poprzez organizowanie wydarzeń dla całej społeczności, np. Dnia Zielonego Życia. Podczas tego wydarzenia członkowie społeczności poznali szczegóły inicjatyw dotyczących energetyki społecznej i mieli okazję spotkać podobnie myślących ludzi mających taką samą wizję świata. Szczególnie zasłużeni członkowie organizacji prowadzą w szkołach i lokalnych ośrodkach kultury warsztaty na temat zalet energetyki społecznej. W ramach akredytowanego programu szkoleń organizują też zajęcia dla młodych ludzi, którzy następnie w swoim CV mogą odnotować ukończenie takiego kursu.

W jaki sposób Repowering zapewnia społecznościom dostęp do programów inwestycyjnych? Organizacja dąży do zapewnienia jak najszerszego dostępu do korzyści wynikających z realizowanych przez nią projektów. W ogłaszanych przez nią ofertach przystąpienia do społecznego programu inwestycyjnego minimalna wpłata wynosi 50 funtów dla mieszkańców dzielnicy, którzy albo korzystają z zasiłków, albo mają mniej niż 25 lat (dla pozostałych kwota minimalnej wpłaty wynosi 100 funtów). Są to najniższe możliwe kwoty ustalone przez Repowering London po uwzględnieniu administracyjnych i bankowych kosztów obsługi programu.

HISTORIA Z SUKCESEM

REPOWERING LONDON | WLK. BRYTANIA CD.

„Dzięki tym projektom możemy zmienić społeczne nastawienie wobec energii, społeczności i zmian w sposobie życia. Staramy się wspierać możliwie jak najwięcej osób poprzez popularyzację tych założeń – im więcej odbiorców je pozna, tym bardziej zostaną rozpowszechnione. W tych historiach chodzi o to, że im częściej są opowiadane, tym prawdziwsze się stają. Mamy nadzieję, że pewnego dnia nie będziemy już musieli ich opowiadać, bo tak będzie wyglądał nasz świat”.

DAVE FULLER, MENADŻER W PROJEKTACH INSTALACJI DACHOWYCH REALIZOWANYCH PRZEZ ORGANIZACJĘ REPOWERING LONDON

TEN PROJEKT POKAZUJE, JAK WIELE RÓŻNYCH KORZYŚCI POTRAFI ZAPEWNIĆ JEDNA ORGANIZACJA ENERGETYKI SPOŁECZNEJ!

- Lokalni mieszkańcy postrzegają panele słoneczne jako rozwiązanie dla nich dostępne i popierają korzystanie z odnawialnych źródeł energii.
- Wsparcie finansowe na rzecz Loughborough Community Centre pomogło sfinansować 4494 obiadów dla dzieci.
- W ramach projektu udzielono wsparcia osobom doświadczającym ubóstwa energetycznego – 20% zysku z projektu Brixton Solar przekazano na rzecz programu Community Energy Savings Programme (CEEF). W ramach tego programu członkowie społeczności borykający się z ubóstwem energetycznym otrzymują bezpośrednie wsparcie polegające na remoncie domów i modernizacji izolacji cieplnej, zapewnieniu innych rozwiązań podnoszących efektywność energetyczną oraz edukacji w zakresie metod oszczędzania energii.
- Repowering London szkoli młodych ludzi wywodzących się z obszarów trudnych społecznie i przyucza ich do roli ekspertów ds. energii. Po kilkutygodniowym szkoleniu z zakresu energetyki osoby te są w stanie udzielać wysokiej jakości porad dotyczących energii lub samodzielnie tworzyć projekty OZE.

Uczestniczka szkolenia w ramach projektu Brixton Energy Solar 2, Repowering Project. © Repowering London

7. WZMOCNIENIE SPOŁECZNOŚCI

Spółeczności, które z sukcesem realizują projekty energii odnawialnej cechują się dużym poczuciem dumy ze wspólnych osiągnięć i wzajemnym zaufaniem. Ich członkowie zdobywają cenne umiejętności i wzmacniają relacje międzyludzkie. Społeczności, które wspólnie prowadziły projekt czystej energii z większym prawdopodobieństwem przystąpią do realizacji kolejnych projektów, które przyniosą im podobne korzyści.

8. REDYSTRYBUCJA ZYSKU

Kolejnym czynnikiem, który wzmacnia społeczność, jest dzielenie się finansowym zyskiem z projektu. W ramach wielu projektów energetyki społecznej działają małe programy finansowe umożliwiające przyznawanie grantów lokalnym klubom i grupom wolontariuszy. Na przykład działająca w Wlk. Brytanii sieć Wadebridge Renewable Energy Network (WREN) za niewielką opłatą kontaktowała osoby zainteresowane zakupem energii z jej dostawcami. Dotyczyło to głównie energii słonecznej, a członkowie inicjatywy decydowali, która lokalna grupa otrzyma dofinansowanie.

W miarę jak malało rządowe wsparcie dla programów montowania instalacji fotowoltaicznych na dachach domów, a następnie całkowicie ustało, zakończył się również ten rodzaj działalności. Wtedy jednak sieć WREN zajęła się administrowaniem społecznymi funduszami w wysokości 70 tys. funtów rocznie, pochodzącymi z lokalnych farm wiatrowych i fotowoltaicznych działających na zasadzie komercyjnej. Środki te są dystrybuowane do lokalnych organizacji non-profit i wolontariackich za pośrednictwem sieci lokalnych komitetów.

Tego rodzaju programy finansowe wpływają na ekonomiczne i społeczne ożywienie realizujących je społeczności.

ZALETY ENERGETYKI SPOŁECZNEJ

ROZDZIAŁ 3

Publikacja organizacji Friends of the Earth Europe i REScoop.eu na temat korzyści związanych z realizacją własnych projektów energetyki społecznej.

Publikacja organizacji CE Delft: The potential of energy citizens in the European Union.

Oficjalna publikacja UE na temat energetyki społecznej i innowacji społecznych.

